

MINISTERUL JUSTIȚIEI
REPUBLICII MOLDOVA

**Proiect: Măsuri de Reformare a Centrului Național de Expertize
Judiciare**

Octombrie 2016

Cuprins

	Secțiunea	pagina
1	Sumar executiv	3
2	Probleme și confruntări	11
3	Scop și obiective	16
4	Măsuri de întreprins	16
5	Prognoze și evaluări	20
6	Anexe	22

Abrevieri:

CNEJ – Centrul Național de Expertize Judiciare

LAP - Laboratorul analiză și planificare;

LEJC – Laboratorul de expertize judiciare criminalistice;

LEJMS - Laboratorul de expertize judiciare a materialelor și substanțelor;

LEJM - Laboratorul de expertize judiciare merceologice;

LEJAT - Laboratorul de expertize judiciare auto-tehnice;

LEJIT - Laboratorul de expertize judiciare inginero-tehnice;

LECFB - Laboratorul de expertize judiciare contabile economice și financiar-bancare;

LEJTCE - Laboratorul de expertize judiciare tehnice în construcții și evaluare;

MJ - Ministerul Justiției

I. Sumar executiv (descriere)¹

Scurt istoric:

Inițial, prin ordinul Ministerului Justiției al RSSM nr. 34 din 28.09.1979, *Laboratorul de Cercetări Științifice pentru Expertiză Judiciară al Ministerului Justiției RSSM* a fost reorganizat în *Laboratorul Central de Cercetări Științifice în Domeniul Expertizei Judiciare al Ministerului Justiției RSSM*, care la rândul său a fost reorganizat prin Hotărârea Guvernului nr.512 din 21.06.2001 în *Institutul Republican de Expertiză Judiciară și Criminologie*, în acest sens fiind emis ordinul nr.14 din 24.09.2001.

Ulterior, Institutul Republican de Expertiză Judiciară și Criminologie a fost reorganizat prin Hotărârea Guvernului nr.1147 din 22.09.2003 în *Institutul Republican de Expertiză Judiciară și Criminalistică de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova*, fiind emis ordinul nr.64 din 01.10.2003.

La 12.09.2006 a fost emisă Hotărârea Guvernului nr.1052 prin care Institutul Republican de Expertiză Judiciară și Criminalistică de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova a fost reorganizat în *Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției*, în acest sens fiind emis ordinul nr. 17 din 15.02.2006.

Concluzie: Observăm că în ultimii 16 ani actualul CNEJ s-a reformat de 3 ori și acum este a patra oară, de aceea trebuie bine pus la punct planul de reformare pentru o funcționalitate eficientă pe o perioadă îndelungată de timp. Totodată, în toate cazurile, cu excepția anului 2006, instituția a purtat în denumire sintagma “Institut...” sau “Laborator ce cercetări științifice...”

Descriere:

Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției RM este instituția coordonatoare în domeniul teoriei și practicii a expertizei judiciare în Republica Moldova.

Activitatea sa de bază constă în efectuarea expertizelor și constatărilor tehnico-științifice, care este reglementată de Codurile de procedură civilă și penală, Legea nr. 1086-XIV din 23.06.2000 „Cu privire la expertiza judiciară, constatățile tehnico-științifice și medico-legale”²,

¹ Prezentul act este întocmit la începutul lunii septembrie 2016, astfel cele relatate sunt conform circumstanțelor de fapt existente.

² Lege valabilă până la data de 10.12.2016, deoarece la această dată intră în vigoare Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, nr. 68 din 14.04.2016.

Hotărârea Guvernului Nr.1052 din 12 septembrie 2006 „Cu privire la Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției”³, Regulamente și Instrucțiuni de ordine internă.

Structura Centrului, conform organigramei, este formată din:

- 8 laboratoare de specialitate: laboratorul analiză și planificare (LAP), laboratorul de expertize judiciare criminalistice (LEJC), laboratorul de expertize judiciare a materialelor și substanțelor (LEJMS), laboratorul de expertize judiciare merceologice (LEJM), laboratorul de expertize judiciare auto-tehnice (LEJAT), laboratorul de expertize judiciare inginero-tehnice (LEJIT), laboratorul de expertize judiciare contabile economice și financiar-bancare (LECFB), laboratorul de expertize judiciare tehnice în construcții și evaluare (LEJTCE);

- administrație,

- serviciul contabilitate, jurisconsult, cancelarie, personalul auxiliar

- și două filiale de specialitate: în or. Cahul și mun. Bălți.

În CNEJ funcționează două consilii: consiliul administrativ și consiliul metodic-științific, formate prin ordinul dorectorului.

Conform statelor de personal sunt aprobate **76** de posturi: 56 de unități cu salarizarea din mijloacele bugetare și 20 unități cu salarizarea din mijloacele speciale⁴:

- director și vicedirector (funcția de director până la 03.10.2016 a fost vacantă și asigurată de vicedirector);

- efectivul limită constituie **60** de unități fiind prevăzute pentru funcții de experți judiciari, în perioada de raportare dintre care **10** poziții sunt vacante, **5** unități în concediu de îngrijire a copilului, **2** experți stagiați. Astfel, la data de 13.09.2016, au rămas în exercițiu doar **43** experți judiciari atestați.

- **16 unități** sunt pentru personal cu funcții complexe (contabili, jurisconsult, secretar, arhivar, cancelarie, deridicatori, măturător, specialiști etc.) dintre care 6 posturi sunt vacante.

Misiunea Centrului Național de Expertize Judiciare este de a contribui activ la înfăptuirea justiției prin efectuarea expertizelor judiciare în scopul aflării adevărului necesar pentru soluționarea justă a cauzelor civile și penale.

³ Ministerului Justiției examinează proiectul Hotărârii de Guvern Cu privire la Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției în conformitate cu noua lege.(în prima jumătate a lunii septembrie 2016).

⁴ Potrivit proiectului Hotărârii de Guvern Cu privire la Centrul Național de Expertize Judiciare statul de personal va fi compus din **76** de unități cu salarizarea din mijloacele bugetare și în număr nelimitat de unități cu salarizarea din mijloacele speciale.

Astfel, întru asigurarea instanțelor de judecată și organelor de urmărire penală cu expertize, în perioada de raport⁵, în Centrul Național de Expertize Judiciare au fost în lucru **2657** materiale pe dosare civile, penale, administrative și cereri, din care **862** transferate din anii 2013-2014, iar **950** au fost transferate pe 2016.

Au fost efectuate **1963** rapoarte de expertize judiciare și constatări tehnico-științifice, **607** materiale au fost remise fără executare. Informația privind numărul de expertize efectuate pe fiecare gen de expertiză și de către fiecare Laborator, expert și sarcina medie pe fiecare expert în parte, se anexează la prezentul raport (*anexa nr.1*).

Comparând datele statistice privind numărul de expertize efectuate în anul **2015 (1963)** cu cele din anul **2014 (2231)**, s-a stabilit o scădere cu 268 materiale (12 %) față de 2014, care este determinată de creșterea din an în an a gradului de complexitate a expertizelor (expertize cu un număr mare de obiecte, complexe și dispuse în comisie, numărul mare de întrebări înaintate spre soluționarea expertului, metodicile și procedeele de lucru complicate, care necesită timp îndelungat de investigații), astfel că în anul **2015** din numărul total de expertize efectuate: **47% - complicate, 38% - medii și doar 15% expertize simple**.

În scădere față de anul 2014 este indicatorul numărului de **materiale remise fără executare 21% în 2015** față de **23,7 % în 2014**, considerăm că datorită faptului conlucrării mai eficiente cu ordonatorii expertizelor, îmbunătățirii procedurilor de lucru a experților judiciari și șefilor de laboratoare, care constă în: plasarea pe site-ul date.gov.md a îndrumărilor la dispunerea expertizelor judiciare elaborate pentru ordonatorii/solicitanții de expertize cu *lista-genurilor-de-expertiza-judiciară - întrebările-tip* care pot fi soluționate în cadrul fiecărui gen de expertiză, precum și lista documentelor și materialelor necesare de prezentat expertului pentru întocmirea Raportului de expertiză și aprobarea noii Instrucțiuni de lucru a experților privind efectuarea rapoartelor de expertize, care prevede termeni concreți pentru prezentarea acordurilor scrise în vederea numirii expertului de către conducătorul instituției, prezentării materialelor suplimentare, achitării taxei, etc.

În creștere cu 7% s-a manifestat și indicatorul participării a experților judiciari în ședințele de judecată, care constituie **242 participări în 2015** față de **226 participări în 2014** (*anexa nr. 1*), iar conform datelor pentru prima jumătate a anului 2016 observăm că datele sunt aproximativ celor din 2015, însă un răspuns mai concret se va obține la finele anului 2016 (*anexa nr.1*).

A crescut considerabil (de circa 3 ori) numărul ieșirilor experților judiciari în teren pentru

⁵ Raportul privind activitatea Centrului Național de Expertize Judiciare pentru perioada anului 2015-23.03.2016.

cercetarea obiectelor expertizelor – **904 ieșiri în 2015 față de 234 ieșiri în 2014**, fapt care conduce la pierderea timpului eficient lucrat de către expert, odată ce deplasările sunt nu doar în municipiul Chișinău, ci în întreaga țară (*anexa nr. 1*). Creșterea, însă, a ieșirilor experților judiciari în teren pentru cercetarea obiectelor expertizelor și participarea experților în ședințele de judecată, contribuie la tergiversarea termenilor de efectuare a expertizelor, care constituie una dintre problemele cu care se confruntă experții Centrului.

La aceasta în mare măsură mai contribuie și:

- ❖ insuficiența numărului de experți și anume în domeniul expertizelor în construcții și contabilitate;
- ❖ lipsa spațiului și condițiilor necesare activității normale a experților (lipsa atelierelor și laboratoarelor dotate cu cele necesare pentru examinare);
- ❖ lipsa utilajului performant, care ar permite cercetarea mai rapidă a obiectelor expertizelor, iar procurarea noului utilaj necesită sume de care Centrul nu dispune;
- ❖ majorarea numărului de expertize în comisie și complexe, pentru efectuarea cărora este necesar de a cerceta un volum mare de obiecte: în litigiu și prezentate pentru comparație;
- ❖ salariile modeste oferite experților, care determină fluctuația sporită mai cu seamă a cadrelor tinere (Un expert-stagiar pregătit în 2015, calificat și atestat de Comisia CNEJ la genul de expertiza tehnică în construcții a demisionat la începutul anului 2016, acordând prioritate altui angajator, unui serviciu mai plătit. Totodată, pe parcursul 2015 a mai demisionat un expert judiciar de categoria II – Bejenaru, invocând același motiv). De la începutul anului 2016 și până în prezent au mai demisionat 2 experți (Golban, Cazacu) și încă 2 persoane - *expertul Cazacu și Lefter - angajat auxiliar*, au semnat deja cererile de demisie);
- ❖ absența suportului științific adecvat pentru expertizele judiciare (metode științific argumentate și aprobate);
- ❖ lacunele în cunoștințele experților angajați în cadrul CNEJ, dat fiind formarea lor necalitativă;
- ❖ absența instruirilor experților, familiarizării cu metodele performante de analiză;
- ❖ lacune în unele acte interne elaborate, cu exagerări nefondate, care duc la o creștere a timpului expertului utilizat pentru efectuarea lucrărilor (ex. – RCTȘ- perfectarea desfășurată, așteptarea răspunsului ordonatorului după desemnarea expertului, ceea ce nu este cerut de legislație, etc.);
- ❖ modificări în legislația de procedură penală și civilă, legate de chemări nejustificate ale experților în instanță și la ordonator pentru desemnare, formulare de întrebări, etc.

Realizat:

Totodată, întru îndeplinirea Planului de activitate al Centrului Național de Expertize Judiciare pentru anul 2015, a unor acțiuni din Planul de activitate al Ministerului Justiției, din Planul Guvernului, din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, Centrul:

1) a conlucrat în permanență cu Comisiile juridice de specialitate și înaintat propuneri și amendamente (în comun cu instituțiile statale de expertize judiciare MAI, CNA, CML, experții particulari), contribuind și insistând mult asupra adoptării *noului Proiect de Lege cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar*, care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 427 din 06.07.2015 și înregistrat în Parlament cu nr. 273 din 08.07.2015. Proiectul a fost adoptat în Lectura I la 26.11.2015.⁶

2) A acordat prioritate dezvoltării bazei metodologice moderne la efectuarea expertizelor. Necătând la faptul că pentru realizarea acțiunii vizate nu s-a alocat careva mijloace financiare, în 2015 Centrul a elaborat și aprobat prin Dispozițiile nr.17 din 18.06.15 și nr.39 din 11.12.15 – 15 metodologii de efectuare a expertizelor judiciare.

Conform Hotărârii Guvernului nr.1052 din 12.09.2006, CNEJ efectuează 34 genuri de expertize, respectiv pentru fiecare gen și subgen existent în parte, urmează a fi elaborate și aprobate metode Volumul impunător de lucru necesar elaborării metodologiilor și lipsa specialiștilor în unele specialități conduc la implementarea de lungă durată a acțiunii.⁷

3) Întru îmbunătățirea calității serviciilor de efectuare a expertizelor, CNEJ s-a orientat spre acreditarea Laboratoarelor CNEJ cu standardul de calitate ISO/IEC 17025, respectiv, pe parcursul anului 2015 a demarat procesul de pregătire a documentației de revizuire a procedurilor de lucru din cadrul instituției și crearea procedurilor noi prevăzute de standardele necesare procesului de acreditare a metodei comparative de efectuare a expertizei grafoscopice de identificare în laboratorul criminalistic din cadrul său. Ulterior vor fi vizate și celelalte laboratoare ce cad sub incidența Standardului de calitate ISO/IEC 17025. Acest proces impune implementarea sistemului de management pentru întreaga instituție, ce va avea efecte benefice.⁸

⁶ Având în vedere, însă faptul, că în varianta finală, proiectul a fost prezentat la Guvern, fără a ține cont de propunerile grupului de lucru, articole întregi fiind copiate de la avocați și notari, la momentul de față sunt foarte multe probleme de ordin tehnic legate de implementare, care vor afecta serios activitatea de expertiză judiciară în țară, dar și procesul de formare a experților judiciari.

⁷ Este important de menționat, că acest proces este unul de cercetare științifică, care necesită resurse științifice și trebuie finalizat în termen de 3 ani (prevederile noii legi de expertiză judiciară, art. 85, alin (4) a Legii nr.68/2016.

⁸ Efectele: 1. Nivel înalt de certitudine a rezultatelor expertizei, valabilitatea expertizelor pe plan internațional, creșterea credibilității în rezultatele expertizei.

4) S-au desfășurat cursuri de instruire inițială și continuă a experților judiciari. Pe perioada anului 2015 și 2016 – experții-stagiari (6 experți) care au trecut instruirea inițială au fost atestați în cadrul Comisiilor de calificare și atestare desfășurate la 19.02.2015, 16.07.2015 și 08.09.2016. Totodată 12 experți judiciari au fost instruiți în domeniul managementului sistemelor calității, în speță, aplicării în practică a cerințelor standardului 17025 care vizează laboratoare de încercări și etalonări. Cheltuielile pentru instruirile din domeniul managementului calității au fost suportate de PNUD. Datorită progreselor atinse, proiectul cu PNUD va continua și anul viitor.

5) Experții CNEJ au participat la o conferință internațională în România, una internațională a medicilor legiști, cu publicarea unui articol și prezentare, precum și în cadrul CNEJ au fost organizate seminarii de instruire cu participarea experților judiciari din cadrul MAI și CNA.

6) Întru încurajarea denunțării corupției – în cadrul CNEJ a fost instituită (Dispoziția Directorului nr.15 din 12.06.2015) linia telefonică pentru informare anticorupție și elaborat Registrul de evidență a apelurilor la linia telefonică anticorupție CNEJ, privind actele de corupție, actele conexe corupției și privind faptele de comportament corupțional, comise de către angajații Centrului.⁹

7) A fost elaborat un nou Cod de etică profesională a expertului judiciar;

8) A fost elaborat - Îndrumarul privind dispunerea expertizelor judiciare, care este plasat pentru ordonatorii și solicitanții expertizelor judiciare pe portalul datelor deschise–link-ul: <http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2014-10/doc%204%20-%20Lista%20genurilor%20de%20expertiz%C4%83.doc>

cu *lista-genurilor-de-expertiza-judiciara - întrebările-tip* care pot fi soluționate în cadrul fiecărui gen de expertiză, precum și lista documentelor și materialelor necesar de prezentat expertului pentru întocmirea Raportului de expertiză.

Deși au fost întreprinse aceste acțiuni, CNEJ-ul se confruntă cu un șir de probleme care în consecință se reflectă asupra calității raportului de expertiză și a termenului de întocmire a acestuia.

Acest tablou este reflectat în tabelul de mai jos, chiar dacă este cu referire la anul 2015.

⁹ pe parcursul anului nu au fost înregistrate apeluri privind acte de corupție, decât solicitări de informare despre activitățile Centrului

n/o	ANUL 2015	Nr. de experioi		ANUAL		LUNAR				salariu mediu brut pe sector ³	mii lei/per EXPERT		
	laborator	conform statelor de personal	existențioi	Expertize efectuate	no zile lucratoare ¹	Norma lunarr medie per expert, expertize ²	Real efectuate de experioi, expertize	Nr. normelor anuale ondepline de un expert	Numrrul obiectelor examinate pe lunr de un expert		Cheltuieli de personal (pe lunr per un expert)*	Impozite (pe lunr per un expert)	Salariu calculat (pe lunr per un expert)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)=(5)/(4)/11 luni	(9)=(8)/(7)	(10)	(11)	(12)	(14)	(15)
1	constructii	8	6	201	251	1,8	3	1,7	3	4,4	5,9	0,7	4,3
2	economic	11	8	208	251	1,1	2	2,1	n/a	7,0	6,4	0,9	5,0
3	criminalistic	9	8	434	251	2,9	5	1,7	74	n/a	6,9	1,2	5,4
4	merceologic	7	5	510	251	7,0	9	1,3	116	8,8	6,4	1,2	5,0
5	inginero-tehnic	7	7	249	251	3,3	3	1,0	14	5,3	6,5	1,0	5,1
6	auto-tehnic	5	5	253	251	3,2	5	1,4	6	n/a	6,6	0,9	5,2
7	fizico-chimic	6	3	108	251	3,2	3	1,0	56	n/a	5,7	0,7	4,5
		53	42	1963	251								

№ cifra include zilele de concediu de odihnr, respectiv, on realitate fiecare expert a lucrat mai puoin de numrrul de zile indicat

I norma medie este calculatr on baza Normele medii lunare ei reiecind din complexitatea expertizelor efectuate on cadrul CNEJ pe parcursul anului 2015. Algoritmul de calcul: 1) numrrul total de expertize efectuate s-a repartizat dupr complexitatea on felul urmrtor: exp.simple - 15%, exp.medii - 38%, exp.complicate - 47%; 2) normativele pentru fiecare gen de expertizr efectuat on cadrul laboratorului respectiv au fost calculate proporțioinal ponderii de complexitate a expertizelor; 3) normativul mediu lunar a fost onmulțoit cu 11 luni efectiv lucrate (o lunr expertul se aflr on concediul de odihnr).

³ datele sunt prezentate pentru domenii analogice on baza datelor Biroului Națioinal de Statisticr (surs2:

<http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/view.asp?ma=SAL0151&ti=Castigul+salarial+mediu+dupa+Activitati+economice%2C+Ani%2C+Sector+si+Luni&path=../quicktables/RO/03%20SAL/SAL01/serii%20hunare/&lang=1>. **Reiecind din specificul serviciilor prestate on cadrul laboratorului criminalistic, fizico-chimic ei auto-tehnic este imposibil de grsit o analogie mai strictr.**

*** cheltuieli de personal includ 23% ei 4,5% achitate de angajator**

Col. (11) ei col.(15) sunt comparabile dupr sensul lc
economic

II. Probleme și confruntări

1. Condiții necorespunzătoare pentru activitatea laboratoarelor de cercetări, precum și pentru experții judiciari. Deși CNEJ după suprafață deține suficient spații pentru activitatea de serviciu (3 sedii), este de notat faptul că acestea nu pot fi pe deplin exploatate din următoarele motive:

- a) *mun. Chișinău, str. Muncești 271, et.7-8:* sediu deținut cu drept de proprietate, transmis în gestiune prin HG nr.1051 din 15.09.2008; este nefuncțional (niciodată CNEJ nu a desfășurat activitatea în acest sediu) necesită renovare care implică costuri ridicate; din motivul că sediul este amplasat la etajele de sus a clădirii este imposibil de utilizat unele echipamente specializate¹⁰ necesare pentru efectuarea cercetărilor necesare expertizei, fie acestea vor da o marjă mare de eroare, deoarece conexiunea acestora se face la sol; CNEJ-ul suportă anual cheltuieli în valoare circa 70.000 lei pe căldură.
- b) *mun. Chișinău, str. Maria Cebotari, 3:* acordat în chirie, este nefuncțional (nu activează nici un laborator de expertiză); necesită cheltuieli mari de renovare, deoarece este căzut tavanul și sunt fisuri în pereți;
- c) *mun. Chișinău, str. Bănulescu Bodoni:* acordat în chirie; se află doar laboratorul de efectuare a expertizei inginerico-tehnice însă și acesta nu corespunde standardelor (ex. are doar o ieșire dar ar trebui să fie 2, mai ales că se lucrează cu materiale inflamabile la efectuarea tehnicii incendiare); necesită reparații; este mic după suprafață.
- d) *mun. Chișinău, str. Maria Cebotari, 2:* acordat în chirie, sediu în care la moment se află organele de conducere CNEJ și celelalte laboratoare. Deși din toate sediile gestionate¹¹ în prezent de CNEJ este unica clădire funcțională, aceasta nu corespunde exigențelor și nu poate satisface cerințele pentru organizarea condițiilor normale de muncă, deoarece în prezent experții care activează în incinta acesteia, își desfășoară activitățile în birouri unde se găsesc și utilajele de cercetare, fapt ce este interzis conform normelor de utilizare și exploatare tehnică și normelor securității și igienei muncii. Mai mult ca atât, este strict necesară aducerea

¹⁰ Echipamente imposibil de utilizat la sediul din str. Muncești, 271, mun. Chișinău: cromatograf cu gaze cu massdetector, comparator videospectral VSC 5000, spectrometru și toatemicroscoapele care fac analiza calitativ comparativă, echipamentele cu razele roentgen

¹¹ Sediile din Chișinău, deoarece mai sunt 2 laboratoare de expertiza teritoriale: unul la Bălți, unde se efectuează expertiza financiar-bancară; altul la Cahul-laborator de efectuare a expertizelor auto-tehnice.

Laboratoarelor CNEJ la cerințele standardului de calitate ISO: 17025 în scopul acreditării acestora conform cerințelor internaționale. **Impactul:** Obiectele supuse investigațiilor, în majoritatea cazurilor, până la prezentare experților pentru examinare, au fost în contact cu diferite persoane bolnave, infectate de diverși virusi (tuberculoză, SIDA, hepatită, etc.), în condiții deosebite (urme traseologice cu impurități biologice, chimice, seringi), de risc (substanțe explozive, gloanțe), ce pun în pericol viața, sănătatea și integritatea corporală a experților. Păstrarea probelor nu corespunde pe deplin cerințelor de calitate, iar în rezultat periclitează calitatea expertizei.

2. Utilaj depășit: CNEJ în activitatea sa se confruntă cu lipsa utilajului tehnic necesar efectuării expertizelor. Până în prezent laboratoarele Centrului Național de Expertize Judiciare sunt dotate cu utilaj procurat încă în anii 80 al secolului trecut, care sunt învechite și nu pot fi testate metrologic, termenul de exploatare al cărora este demult depășit. Mai mult ca atât, majoritatea din utilajele din dotare demult nu se produc și respectiv repararea sau modernizarea lor este foarte costisitoare, iar în majoritatea cazurilor ar putea depăși costul unor utilaje analogice moderne. **Impactul:** Exploatarea în continuare a utilajului din dotare poate crea condiții de contestare a rezultatelor expertizelor în instanța de judecată, numai de motivul că tehnica nu corespunde cerințelor metrologice. Dotarea insuficientă a Centrului Național de Expertize Judiciare va crea în continuare imposibilitatea efectuării a unor genuri de expertize în Republica Moldova ce țin domeniul fizico-chimic, precum și criminalistic, investigațiile în cadrul cărora solicită exploatarea unor echipamente sofisticate.

3. Lipsa utilajului și softurilor necesare: Întru asigurarea bunei funcționări a activității CNEJ, precum și întru asigurarea solicitanților expertizelor judiciare cu expertize de calitate este necesar de a asigura laboratoarele Centrului cu tehnica și softurile corespunzătoare pentru efectuarea expertizelor conform cerințelor contemporane. **Impactul:** Lipsa tehnicii necesare poate conduce la imposibilitatea efectuării expertizelor judiciare dispuse CNEJ, precum și la distorsionarea rezultatelor cercetărilor efectuate de către experți.

4. Lipsa cadrelor calificate. Problema de bază constă în faptul că este foarte greu de a selecta persoane capabile să exercite funcțiile de expert, este și mai greu de a pregăti și de a crește un specialist. Pentru pregătirea unui expert la nivel mediu, în condițiile R.Moldova este necesar de 5-8 ani, iar problema cea mai acută constă în stimularea și reținerea cadrelor. **Impactul:** numărul mare de materiale parvenite spre executare în CNEJ și lipsa cadrelor duc la tergiversarea termenilor de efectuare a expertizelor.

5. Fluctuația cadrelor: Este de menționat faptul că în ultima perioadă se observă o fluctuație a cadrelor, în special a tinerilor specialiști, care fiind nemulțumiți de condițiile de muncă și salarizare din cadrul CNEJ, renunță la funcția deținută în folosul unor condiții mai bune. **Impactul:**

îmbătrânirea cadrelor existente și imposibilitatea pregătirii în cadrul CNEJ a unei noi generații de specialiști cărora să le fie transmise experiența și cunoștințele persoanelor notorii din domeniul expertizei judiciare. Pierderea competențelor de expertiză din mai multe domenii (expertiza urmelor secundare ale împușcăturii, determinarea semnelor reliefante pe obiecte prin metode fizico-chimice, expertiza materialelor scrisului, etc.), solicitate de ordonatori, dar la care nu sunt specialiști nici în alte instituții de expertiză din țară.

6. Salarizare insuficientă: Salariul de funcție al experților este de 1560 -1752 lei (conform suplimentului vechimii în muncă și gradului de calificare salariul este de 3444- 5571 lei; expertul stagiar: 1488-1983), luînd în considerație că coșul minim de consum depășește cu mult veniturile acestor specialiști. De asemenea, experții nu beneficiază de statut special, care le-ar conferi anumite garanții sociale, fapt ce face neatractiv domeniul respectiv pentru specialiști experimentați cu calificare înaltă. **Impactul:** Pierderea specialiștilor calificați, tergiversarea expertizelor din cauza lipsei de specialiști, precum și scăderea calității expertizelor judiciare.

Existent

	Alte pozitii	Nr. de persoane		(cheltuieli de personal)	mii lei	(reineri)	alte costuri anual
		conform statelor de personal	existenței	Fond salarial anual	Salariu calculat (pe lunr per un angajat)	Impozite anual	
1	Director	1	1	127	7,6	20,1	
2	Vicedirector	1	1	127	6,4	18,3	
3	Contabil-eef	1	1	58	3,6	12,6	
4	Contabil-coordonator	1	1	24,5	1,6	5,1	
5	Jurist	1	1	43,6	2,7	17,7	
6	Inspector superior cadre	1	1	25,5	1,6		
7	Cef secroia Secretariat	1	1	46,8	2,9	7,2	
8	Inspector superior	1	1	44,8	2,8	6,5	
9	Secretar	1	1	28,8	1,8	4,6	
10	Specialist-eef	1	1	58	3,6	14,7	
11	Cef gospodrie	1	1	25,5	1,6		
12	Inginer electronist	1	1	43,6	2,7	7,0	
13	Inginer tehnica securitroii	1	1	52	3,2	12,6	
14	Arhivar	1	1	21,4	1,4		
15	Ongrijitor spaoii	2	2	36,7	1,2	7,7	
16	Mrturrtor	1	1	16,8	1,1		
17	Muncitor	1	1	9,2	0,6	1,9	
		18	18	789,2	46,4	136,0	

7. Nivelul insuficient al instruirii cadrelor de experți: formarea continuă practic lipsește, iar cea inițială se face la un nivel ce lasă de dorit, având în vedere, că însăși formatorii nu dispun de instruirile respective. **Impactul:** Scăderea potențialului intelectual al experților, pierderea

specialităților de expertiză imposibilitatea satisfacerii ordonatorilor cu expertize de specialitățile necesare (ex.: materialele scrisului și alte specialități ale chimiei și fizicii judiciare).

8. Imperfecțiunea cadrului legislativ actual: Modificările operate în conținutul art.145,149 CPP și art.149,150, 230 CPC, art.88, 142, 144, 145, 148 CPP. Procedură instituită presupune faptul că de fiecare dată când se numește o expertiză, expertul, nejustificat este sustras de la activitățile sale esențiale, acesta pierzând aproape 4 ore, în caz că este citat în raza mun. Chișinău, iar în raioane până la 8 ore și mai mult.

În tabelul de mai jos se includ datele cu privire la statistica prezentării experților Centrului Național de Expertize Judiciare în instanțele de judecată

Anul 2015

Locul ședințelor de judecată	Participări pentru prezentarea părților	Participări pentru asistență la formularea întrebărilor	Participări pentru darea explicațiilor pe marginea RE	Numărul de ore utilizate de experții CNEJ pentru participare în ședințe
mun. Chișinău (4 ore)	43	69	87	796
Raioanele RM (8 ore)	31	34	54	952
or. Cahul (4 ore)	-	-	2	8
or. Bălți (6 ore)	3	2	3	48
TOTAL	77	105	146	1804
Nr. expertize efectuate ce corespund nr. de ore	69 expertize			

Anul 2016

Locul ședințelor de judecată	Participări pentru prezentarea părților	Participări pentru asistență la formularea întrebărilor	Participări pentru darea explicațiilor pe marginea RE	Numărul de ore utilizate de experții CNEJ pentru participare în ședințe
mun. Chișinău (4 ore)	23	33	35	364
Raioanele RM (8 ore)	10	17	23	400

or. Cahul (4 ore)	-	-	2	8
or. Bălți (6 ore)	3	2	4	54
TOTAL	36	52	64	826
Nr. expertize efectuate ce corespund nr. de ore	31 expertize			

Total 2015-2016: 480 ședințe

2630 ore = 100 expertize urmau a fi efectuate

Locul ședințelor de judecată	Prezentare părți	Formulare întrebări	Explicații pe marginea RE	Numărul de ore
------------------------------	------------------	---------------------	---------------------------	----------------

Statistica prezentării experților Centrului de Medicină Legală în instanțele de judecată (2015-2016)

anul 2015

Locul ședințelor de judecată	Prezentare părți	Formulare întrebări	Explicații pe marginea RE	Numărul de ore
În raza zonei de deservire (2 ore)	66	100	164	660
În afara zonei de deservire (6 ore)	29	43	71	858
TOTAL	95	143	235	1518
Nr. expertize efectuate ce corespund nr. de ore	253 expertize			

anul 2016

Impactul: Nu este rezonabil, utilizarea serviciilor experților judiciarii în aceste scopuri, având în vedere:

- numărul foarte mic de experți (în unele domenii doar câte unul)
- volumul mare de materiale avut în gestiune, ce duce la creșterea considerabilă a termenilor de efectuare a expertizelor judiciare;
- imposibilitatea antrenării ulterioare la efectuarea expertizei a experților care au participat în proces ca specialiști.

9. Calificarea redusă ordonatorilor expertizelor (în privința procedurilor de expertizare):

Ca urmare a instruirii insuficiente a ordonatorilor expertizelor, aceștia deseori dispun expertizele cu încălcarea procedurii, înaintează întrebări ce nu țin de competența expertului sau formulează incorect întrebările înaintate, etc.

Impactul: Numărul mare de materiale remise fără executare, precum și numărul mare de procese verbale de imposibilitate de a întocmi raport de expertiză, fapt ce contribuie la tergiversarea examinării cauzei, precum și la mărirea termenelor de efectuare a altor expertize aflate în gestiunea CNEJ.

III. Scop și obiective:

Scop: Modernizarea CNEJ-lui întru atingerea înaltelor standarde de calitate a activității desfășurate.

Obiective:

- Reducerea termenului de efectuare a expertizelor;

Locul ședințelor de judecată	Prezentare părți	Formulare întrebări	Explicații pe marginea RE	Numărul de ore
În raza zonei de deservire (2 ore)	53	80	132	530
În afara zonei de deservire (6 ore)	23	34	57	684
TOTAL 379	76	114	189	1214
Nr. expertize efectuate ce corespund nr. de ore	202 expertize			

- Fezabilitatea expertizelor judiciare;
- Calitate înaltă a expertizelor judiciare;

- Număr suficient de personal înalt calificat;
- Sistem motivațional și concurențial de angajare și de menținere a relațiilor de muncă

IV. Măsurile de întreprins:

1. Formarea, calificarea, instruirea continuă, evaluarea performanțelor experților, care vor necesita bugetarea anuală a aproximativ 10,8 mln. lei:

instruire	Laborator	anual (MDL)	Per-specialitate de expertiză (MDL)
1	construcții	50000	249
2	economic	240000	1,154
3	criminalistic	50000	115
4	merceologic	90000	176
5	inginero-tehnic	50000	115
6	auto-tehnic	200000	791
7	fizico-chimic	400000	3,704

2. Dotarea adecvată a laboratoarelor cu tehnică modernă (politică abordată de MJ), pentru buna funcționare a Centrului Național de Expertize Judiciare, în consecință și pentru promovarea unei imagini bune a instituției. **Notă:** În urma licitațiilor petrecute în anii 2007-2015 din contul mijloacelor speciale ale Ministerului Justiției a fost procurat utilaj pentru dotarea CNEJ, care însă acoperă doar 30% din necesitățile Centrului. Suplimentar sunt necesare suplimentar aproximativ **10 mln. Lei** (suma care se va amortiza pe parcursul a 5 ani) pentru echiparea suplimentară, conform cerințelor, a laboratoarelor CNEJ. Domeniul expertizei judiciare, este un domeniu care necesită foarte mari investiții în tehnică și utilaj, astfel contribuind la reducerea termenilor de efectuare a expertizelor judiciare, la creșterea calității întru atingerea standardelor europene inclusiv și decăderea necesității de a apela la statele vecine întru efectuarea expertizei care durează un termen mare până la transmiterea materialelor (și care în ultimul timp refuză efectuarea expertizelor, invocând deținerea de către RM a tipului solicitat de expertiza). (Detalii cu privire la necesitățile utilajului sunt indicate în *Anexa nr. 3 și 4*)

Investiții necesare		Necesar (MDL)	anual (/5)	per expertiză (MDL)
n/o	Laborator			
1	construcții	116091	23218.2	116
2	economic	48591	9718.2	234
3	criminalistic	1741760	348352	803
4	merceologic	81000	16200	32
5	inginero-tehnic	191150	38230	88
6	auto-tehnic	1784000	356800	1,410
7	fizico-chimic	6091939	1218387.8	11,281

Suplimentar, anual sunt necesare consumabile în valoare de aproximativ 165 mii lei.

Consumabile		anual (MDL)	Per Expertiză (MDL)
n/o	Laborator		
1	construcții	10000	50
2	economic	10000	48
3	criminalistic	30000	69
4	merceologic	15000	29
5	inginero-tehnic	30000	69
6	auto-tehnic	20000	79
7	fizico-chimic	50000	463

3. Asigurarea materială adecvată (cu consumabile), pentru buna funcționare a Centrului Național de expertize, solicită mijloace financiare bugetare în valoare de aproximativ 535 mii lei.

	Alte costuri anuale	Valoarea anuală (mii lei)
1	amortizare	
2	chirie	
3	energie electrică	61.9
4	gaze	98.1
5	servicii pază	5.9
6	energie termică	35.9
7	apă	10.4
8	cancelarie, mărfuri de gospodărie	107.7
9	combustibil	9
10	abonare anuală	20.1
11	telecomunicații, plicuri, timbre	41.7
12	editare blanchete rapoarte expertiza	11.9
13	servicii internet, informaționale	22.4
14	salubritate	4.8
15	servicii bancare	20.2
16	mentenanță	
17	etc. alte servicii neatribuite altor	75.7

	alineate	
total cheltuieli efective		525.7
	deplasări de serviciu	9.2

4. Formarea unui mecanism de asigurare a suficienței (autonomiei) de finanțare bazată pe performanța realizată (finanțarea bazată pe expertizele produse). Aceasta impune:

- a) modificarea cadrului legal cu privire la tarifele expertizelor judiciare (majorarea acestuia) prin adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Metodologiei de determinare a costurilor expertizelor judiciare efectuate de către instituțiile publice, nomenclatorul și costurile acestora (care la moment se află în lucru la Sabina Sandu – Direcția elaborare a actelor normative), măsură este necesară întru a echivala tarifele conform cheltuielilor suportate de CNEJ, și pentru egalarea tarifelor din toate instituțiile ce efectuează expertiza.
- b) instituirea mecanismului de plată a expertizei de către ordonator, indiferent de calitatea acestuia (autoritate publică sau persoană a domeniului privat).

n/o	Laborator	nr. expertize anual	termen normativ zile calendaristice	expertize zile necesare	expertize anual necesar	Salariu Mediu Net (MDL)	BRUT (toate taxele incluse, MDL)	Buget lunar (MDL)	Buget anual (MDL)	Costul expertizei/salariu	Cost indirect expertiză	Cost Total Expertiza
1	construcții	201	10	2010	7	10000	14300	95810	1149720	5720	1,291	7,011
2	economic	208	15	3120	10	14000	20020	208208	2498496	12012	2,313	14,325
3	criminalistic	434	7	3038	10	10000	14300	144811.3	1737736	4004	1,864	5,868
4	merceologic	510	4	2040	7	10000	14300	97240	1166880	2288	1,115	3,403
5	inginerotehnic	434	9	3906	13	10000	14300	186186	2234232	5148	1,150	6,298
6	auto-tehnic	253	6	1518	5	10000	14300	72358	868296	3432	3,157	6,589
7	fizico-chimic	108	6	648	2	10000	14300	30888	370656	3432	16,325	19,757
		2148		16280	54			835501.3	10026016			

5. Înaintarea solicitării introducerii în cadrul disciplinelor de studii la instituțiile superioare de pregătire și perfecționare a cadrelor juridice, a cursurilor „Expertiza judiciară” folosind serviciile specialiștilor competenți cu experiență.

6. Atribuirea CNEJ a statului de instituție de cercetare științifică în domeniul expertizei judiciare, ce va permite asigurarea științifică a practicii de expertiză judiciară și a procesului de formare a cadrelor de experți în cadrul laboratoarelor de expertiză din țară, cât și în afară (Rusia, România, Ucraina, etc.), cât și obținerea de către CNEJ a calității de membru a ENFSI. Astfel se va contribui la crearea unui suport științifico-practic adecvat practicii de expertiză și a unei baze solide de profesioniști în domeniile de expertiză judiciară și la dezvoltarea specialităților noi de expertiză judiciară conforme cerințelor procesului judiciar (detalii a se vedea în tabelul de motive anexa nr.1);.

7. Suplinirea cu cadre înalt calificate a tuturor unităților vacante și majorarea salariului colaboratorilor CNEJ prin aprobarea de către Guvern a proiectului de hotărâre privind salarizarea personalului din domeniul expertizei judiciare, constatărilor tehnico-științifice și medico-legale, remis anterior în adresa MJ (în lucru la Zinaida Carp – Direcția elaborare a actelor normative). Nivelul de remunerare și motivare a experților CNEJ trebuie să fie unul concurențial cu cel din sectorul privat și motivațional, atractiv pentru cei mai buni specialiști din domeniu.

n/o	Funcția	unități	Salariu Lunar Net (MDL)	Salariu Lunar Brut (MDL)	Salariu Anual (MDL)
1	Director	1	15000	21450.0	257400.0
2	Vicedirector	1	14000	20020.0	240240.0
3	Contabil	2	13000	18590.0	223080.0
4	Jurist	1	13000	18590.0	223080.0
5	Secretariat	3	5000	7150.0	85800.0
6	Personal tehnic	9	5000	7150.0	85800.0
6.1	<i>deridicatoare</i>	2	4000	5720.0	68640.0
6.2	<i>soferi</i>				
6.3	<i>paza</i>				

8. Implementarea sistemelor de management adecvat activității de expertiză, ISO/CEI 17025 (expertizele criminalistice) și 17020 (celelalte specialități), ce va permite sporirea credibilității rezultatelor expertizelor, cât și recunoașterea pe plan internațional a expertizelor efectuate în CNEJ;

9. Modificări ale cadrului legal (art.145,149 CPP și art.149,150, 230 CPC) și prevederea:

- revizuirea și majorarea numărului de experți judiciari, după caz (adăugare state de personal în cadrul CNEJ),

- instituirea statelor de consultanți pe materie de expertiză judiciară în instanțe, doar pentru deservirea judecătorilor (nu din cadrul experților ce activează);-

V. Prognoze și evaluări:

În cazul în care se vor întreprinde măsurile propuse CNEJ va exercita un management activ și eficace, și anume:

- 1) Se vor diminua termenele de efectuare a expertizelor judiciare și constatărilor tehnico-științifice și spori considerabil calitatea expertizelor judiciare efectuate în CNEJ;
- 2) Deținerea unor experți înalt calificați, motivați și dedicați activității de expertiză;
- 3) Va încetini fluctuația sporită a cadrelor (atât a celor tinere cât și a celor pregătite și cu experiență în domeniul expertizei judiciare), prin sporirea substanțial a remunerării experților judiciari.
- 4) Se vor obține *Rapoarte de expertiză judiciară*, calitative, cu o credibilitate înaltă atât pe plan național, cât și internațional;
- 5) Practica de expertiză judiciară va obține un suport tehnico-științific solid, pe măsura laboratoarelor similare din Europa (datorită acreditării și aderării la ENFSI);
- 6) Instituția va putea realiza rolul său de coordonare a practicii în domeniul expertizei judiciare, ce presupune, la rând cu multe altele și analize cu concluzii, cât și recomandări de măsuri concrete de îmbunătățire a activității respective în ansamblu, dar și pe diferite segmente concrete.
- 7) Va fi soluționată problema formării cadrelor de experți judiciari competenți, de talie înaltă, cu cunoștințe și abilități moderne în domeniile expertizei judiciare;
- 8) Va fi posibilă dezvoltarea specialităților noi de expertiză judiciară, conform necesităților procesului judiciar;
- 9) Asigurarea procesului judiciar cu un probatoriu obiectiv, incontestabil, bazat pe cele mai recente ajunsuri ale științelor;
- 10) consolidarea valorilor de atingere a standardelor de calitate, va conduce la creșterea prestigiului activității laboratoarelor de expertiză, implicând totodată preocuparea constantă ca

Centrul Național de Expertize Judiciare să se reconfirme ca instituție de înaltă performanță, cu recunoaștere națională și internațională.

ANEXE:

Anexa nr. 1 Planul de acțiuni de reformare a CNEJ pe anii 2016-2019

Anexe: la Planul de acțiuni de reformare a CNEJ pe anii 2016-2019:

Anexa nr.1 Tabel cu motive de modificare a statutului CNEJ în instituție de cercetare științifică în domeniul expertizei judiciare;

Anexa nr.2 la proiectul planului de reformare CNEJ 2016-2019: Sarcinile LMȘ

Anexa nr.3 la proiectul planului de reformare CNEJ 2016-2019: Necesitățile CNEJ în utilaj

Anexa nr.4 la proiectul planului de reformare CNEJ 2016-2019: Necesități instruire CNEJ

Anexa nr.5 la proiectul planului de reformare CNEJ 2016-2019: Normativele lunare la efectuarea expertizelor și constatărilor tehnico-științifice de către experții CNEJ